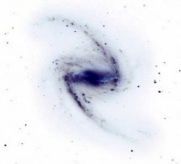

<p align="center">XI Всеукраїнська учнівська олімпіада з астрономії</p> <p align="center">м. Львів,</p> <p align="center">31 березня – 5 квітня 2024 р.</p>		<p align="center">Теоретичний тур</p> <p align="center">10 клас</p>
---	---	---

1. Зоря, планета та космічний корабель.

Деяка планета обертається навколо деякої зорі по коловій орбіті. Видима із Землі максимальна кутова відстань між зорею і планетою дорівнює π_1 , а період її обертання навколо зорі рівний T . У майбутньому до планети відрядили космічний корабель. Коли корабель подолав відстань Δd у напрямку до цієї системи, спостережувана з корабля максимальна кутова відстань між зорею і планетою стала рівною π_2 . Знайдіть масу зорі. Рухом зір у просторі знехтувати. **(10 балів)**

2. Зловити полюс у пастку.

Дві зорі мають однакові висоти верхніх кульмінацій, що дорівнюють 62° , але, при цьому, мають кардинально різні схилення. Також обидві зорі ніколи не заходять на даній широті. На яких широтах це може відбуватися? Визначте можливий діапазон значень схилень для цих зір.

(10 балів)

3. Земля і Місяць з Меркурія.

Оцініть максимально можливу видиму зоряну величину Землі і Місяця з поверхні Меркурія, велика піввісь орбіти якого $a_{Mr} = 0.39$ а.о., ексцентриситет $e_{Mr} = 0.21$. Максимальний блиск повного Місяця з Землі $m_{ME} = -12^m.9$, максимальний блиск повної Землі з Місяця $m_{EM} = -16^m$, відстань Місяця у перицентрі $q_M = 363100$ км. Намалюйте схему розташування небесних тіл при максимальному блиску системи Земля-Місяць з Меркурія. Орбіту Землі вважати коловою.

(10 балів)

4. Комета.

Цікава комета, площина орбіти якої співпадає з площиною екліптики, пройде перигелій 21 квітня 2024 року, досягнувши блиску $3^m.3$, та матиме елонгацію 22° . Мінімальна відстань між кометою і Землею становитиме 1.546 а.о. 2 червня 2024 року. Велика піввісь орбіти комети – 17.2045 а.о., ексцентриситет – 0.9546.

Для моменту проходження перигелію кометою оцініть:

- відстань від комети до Сонця,
- відстань від комети до Землі,
- променеву та поперечну компоненти швидкості комети для спостерігача на Землі,
- дату наступного мінімального наближення комети до Сонця.

(10 балів)

5. Подвійна зоряна система.

Якщо в подвійній системі зорі знаходяться дуже близько одна до одної, то можливе перетікання речовини з однієї зорі на іншу. При цьому параметри орбіти змінюються з часом, але залишається постійним сумарний кутовий момент системи L .

1) Для системи двох зір, які рухаються по колових орбітах, сумарний кутовий момент задається формулою

$$L = M_1 r_1^2 \omega + M_2 r_2^2 \omega,$$

де M_1, M_2 – маси зір, r_1 та r_2 – відстані від зір до центру мас системи, ω – кутова швидкість обертання системи. Виразіть кутовий момент системи через маси зір M_1, M_2 та відстань між ними d .

2) При тривалому спостереженні деякої подвійної системи було знайдено, що за 30 років відстань між зорями зменшилася на $\Delta d = 2 \cdot 10^{-5}$ а.о. відносно початкової відстані $d = 0.1$ а.о. Початкові маси зір в системі $M_1 = 5 M_\odot$ та $M_2 = 3 M_\odot$. Знайдіть на скільки за ці 30 років змінилася маса кожної зорі в системі? Під час обрахунків можете вважати, що зміни мас набагато менші за початкові маси зір.

(10 балів)